

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Cap. III. Appendix ad Tractatum de Rescriptis, in qua comparatur Gratiæ
Exspectativæ Apostolicæ, cùm Exspectativis usu receptis in Galliâ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

REGULA I.

Gratis exequenda sunt Rescripta. C. 16. De Vit. & Hon. C. 1. Sess. XXI. C. 5. Sess. XXII. C. 4. Sess. XXIV. CONC. TRID.

Nota circa hunc Articulum, quod Executori licet pro labore aliquid moderatum accipere, nisi Impe- trans sit pauper, vel deputatos ad hoc redditus aliunde habeat Executor.

REGULA II.

Non est omittenda Rescriptorum executio sine rationabili causâ, istaque exponenda est Summo Pontifici. C. 5. De Rescr. C. 34. De Prab. Hinc ratione frivola Exceptionis Executor non debet interloqui *ibid.*

REGULA III.

Injusti Rescripti suspendenda est executio, donec melius instructus Pontifex quid fieri velit, responderit. *ibid.*

REGULA IV.

Apostolica de conferendo alicui Beneficio Rescripta, si Sede vacante, Capitulo directâ executioni non fuerint mandata, ex eo quod Beneficiorum Collatio ad Episcopum spectat, ab isto exequenda sunt, ubi confirmatus est. C. 6. De Rescript.

Non est inutilis ista Regula, licet Mandata Apostolica exoleverint, cum ad Indulta Graduatorum, aliave familia, quæ in usu sunt, applicari possit.

REGULA V.

Processus factus, non servatâ Rescripti Formâ, est ipso Jure irritus; factus verò ex Rescripto subreptitio, est irritandus. C. 22. De Rescript. C. 21. 32. De Deleg. C. 19. De Restit. Spoliat. Nota obiter, non servare Rescripti Formam & Rescripti Fines excedere, unum & idem esse, ac proinde Capita, quæ ad istud spectant, ad aliud pertinere, ideòque hic simul omnia collecta esse.

REGULA VI.

In Rescripti executione, Mandantis intentio est attendenda. C. 36. 38. De Prab.

REGULA VII.

Lata ex Rescripto Sententiæ executio suspendenda est, cum dubitatur de Jurisdictione illam Demandantis, idque, donec dubitandi locus tollatur. C. 24. EODEM TIT.

REGULA VIII.

Cum Rescripto, quo Excommunicatori injungitur, ut injustè Excommunicatum absolvat, Judices deputantur ad illud exequendum posito, quod ille non pareat, ad istos cognitio demandatur C. 44. Eod. TIT.

REGULA IX.

Rescriptum, suppressâ veritate, vel expressâ falsitate, bonâ fide obtentum, exequendum non est juxtâ Formam, quam præ se fert, sed juxtâ Formam Communem. C. 20. De Rescript. C. 11. De Deleg. in 1. Collect.

REGULA X.

Rescriptum, quod alios tangit, quàm eos, propter quos datur, non est exequendum, nisi prius vocatis & auditis aliis omnibus, quorum interest. C. 17. De Maj. & Obed.

REGULA XI.

Insufficiens est Rescripti executio, cum è Duobus, quæ æqualiter mandat, unum dumtaxat adimpletur C. 19. De Rest. Spol.

REGULA XII.

Nullus tenetur Rescriptum exequi, si absque Scandalo id fieri nequeat. Idem dicendum, si cesset Mandati causa C. 6. De Prab. C. 30. De Prab. in VI.

REGULA XIII.

In Galliâ Papæ Rescripta absque Patentibus Regis Litteris non sunt exequenda; illis exceptis, quæ Forum Internum respiciunt.

RATIO. Eo in Regno habetur Papa tanquam Princeps Externus, cujus Litteræ Executioni non mandatur absque Pareatis, vel Cautio hæc adhibetur, ne Ecclesiæ Gallicanæ Privilegia, vel Regni Jura incantè violentur. PITHOËUS in Comment. sup. Libert. Eccles. Gallic. C. 44. FEVRETUS Tom. 1. p. 19. n. 10.

REGULA XIV.

In eodem Regno, si Papa jubeat in Rescripto, ut autoritate Apostolicâ procedatur, vel non admittitur tale Rescriptum ob istam Clausulam; vel, si admittitur Clausula, habetur pro non scriptâ.

Excienda sunt Rescripta Attributionaria quæ, aliâ autoritate, quàm Apostolicâ, executioni mandari nequeunt.

SECTIO XIII.

In quibus differat Jus CANONICUM à JURE CIVILI circa RESCRIPTA.

REGULA.

Non aliâ notandæ veniunt differentiæ hujus generis, quàm istæ.

I. **Jure Civili**, si Clausula (*si Preces veritate nitantur*) omittatur, Rescriptum est nullum: **Jure Canonico** subintelligitur, ideòque illius omisso non annullat Rescriptum. GONZALEZ in C. 2. De Rescriptis n. 18. & FLORENS in TIT. De Rescript. subministrant, quæ hic de Jure Civili dicuntur, quæque adjiciuntur. Cætera, quæ de Canonico, patent ex dictis, quibus adde quæ extant apud GRATIANUM in §. Rescripta CAUS. XXV. QUÆST. II. ubi colligit Leges, quæ declarant irrita Rescripta, in quibus deest Clausula (*Si Preces &c.*)

II. **Jure Civili** Rescripta Justitiæ perpetuò durant, si Jus Commune contineant; Rescripta Gratiaæ anno finiuntur **Jure verò Canonico**, Rescripta Justitiæ finiuntur anno, si dolo vel negligentia intra illum non fuerint executioni data; finiuntur etiam morte Concedentis, si res sit adhuc integra; Rescripta Gratiaæ non expirant morte Concedentis, licet res sit adhuc integra, Quod patet ex eo, quod à Successore revocari soleant, quando vult, ut effectu suo careant, sive Lites, sive Gratias respiciant. C. 16. CAUS. XXV. QUÆST. II. ex Theodosio & Valentiniano.

III. **Jure Civili** Rescripta subreptitia irrita sunt; **Jure Canonico** sunt tantum irritanda, si Lites tangant.

IV. **Jure Civili** Mendax Precator à Judice puniendus est, **Jure Canonico** non iterum. FLORENS p. 82. 1. Part.

CAPUT III.

Appendix ad Tractatum de Rescriptis, in qua comparantur Gratiaæ Expectativaæ Apostolicaæ cum Expectativis Usu receptis in Galliâ.

Gratiaæ Expectativaæ Apostolicaæ, quæ etiam Mandata Apostolica vocantur solent, maximam connexionem

nexionem habent cum Rescriptis, idque duplici ratione, 1. In se considerata, sunt Rescriptum Gratia. 2. Ob innumeras, quas suscitaverunt lites, plurimis Rescriptis Justitiæ ansam præbuerunt, quorum non pauca utriusque generis in Corpore Juris reperiuntur, ut ex Tractatu de Rescriptis apparet: præterea Gratiæ Expectativæ apud Gallos receptæ, non abfimiles prædictis Gratiis Apostolicis esse videntur; cum utraq; vacatura Beneficia respiciant, atque ad illa jus conferant, nec non in concessione & in executione nonnullis Formulæ alligatæ sunt obnoxiaque: his ergo de causis visum est conveniens, ut huic Tractatui annexeretur Comparatio Gratiarum prioris generis cum Gratiis posterioris.

RUSŒUS in *Tractatu de Mandatis Apostolicis* simile quid præstitit: siquidem Primâ Parte contulit illa prout regebantur Veteri Jure, quod in Corpore Juris continetur, cum iisdem consideratis juxta Ordinationes Regias, nempe Pragmaticam Sanctionem & Concordata, relativæ oïto ab illo Jure præscriptis Formulæ, Quatuor peculiariter Juri Gallicano notavit, quorum *Primum* est, Quod hoc Jure Mandatum debet esse simplex & purum de primo Beneficio, sine Clausulâ quod duxeris acceptandum, hoc autem discrimen justum esse ostendit triplici ratione.

Secundum, Quod Gallicano non apponatur Clausula *Decreti irritantis*, probatque, illam periculosam esse, quia hinc irritat quamcumque Collationem alteri factam, quam Impetranti; illinc verò evenire potest, ut Impetrans renunciet Mandato, vel negligat requirere Beneficium, vel ut habeat illud pro derelicto, vel ut illius incapax fiat, undè in longum tempus vacatio Beneficii protraheretur, in dispendium Divini Cultus, Salutis Animarum, rerum Ecclesiasticarum, illarumque fructuum.

Tertium, Quod Mandatum executioni mandari non possit, nisi post Menses, ab Insnuationis die numerandum, idque æquum demonstrat ex eo, quod si Mandatarius Beneficium obtineret immediatè post Insnuationem, suspectus fieret, se procurasse mortem Defuncto, ut illius Beneficium assequeretur, statim verò post Menses permititur ei, ut impetret Beneficium, ne diutius vacet.

Quartum, Quod distincta sint omninò Mandata ad Præbendas respectu Præbendarum, & ad Dignitates respectu Dignitatum, ita ut vi illorum obtineri nequeat Dignitas, nec istorum virtute Præbenda.

Hæc RusŒus docet de Quatuor discriminibus inter Jus Canonicum Romanum & Jus Canonicum Gallicanum suo tempore servatum circa Mandata Apostolica, subque exemplo movet ad comparandas Gratiæ Expectativas hodiè vigentes apud Gallos, cum Veteribus, de quibus in Corpore Juris plurima sub variis Titulis illius, sed potissimum sub istis. 1. *De Rescriptis*. 2. *De Præbendis*. 3. *De Concessione Præbendarum*. Facta ab illo prædicta Comparatio profuit, quamdiù post Tractatum suum Mandata Apostolica in usu esse perrexerunt, videlicet usque ad abolitionem illorum à Concilio Tridentino factam, anno 1563. eamque sufficienter publicatam, & ab omnibus, quorum intererat, acceptatam: quam autem suscipimus faciendam inter memoratas Gratiæ Expectativæ generis nonnihil conferre poterit, quamdiù Hodiernarum Usus vigeat.

Ut autem hæc Comparatio methodicè fiat, Consideranda sunt istæ Expectativæ; 1. in se, quoad Concedentem, & modum, quo conceduntur. 2. Quoad Beneficia, quæ ipsis subsunt. 3. Quoad illos, quibus dirigitur, ut illas implent. 4. Quoad durationem, modumve, quo expirant. Hæc divisione RusŒus usus est in explicandis Mandatis Apostolicis, cum quibus comparandæ sunt Hodiernæ Gratiæ Expectativæ, ac circa quodlibet Divisionis Membrum collegit Textus Juris Canonici de illo loquentes, illos-

Tom. I.

que exposuit. Eundem sequentes Ordinem examinabimus, an collecti expositique Textus accommodari possint prædictis Gratiis.

Sed præmittendum est I. quod istarum Gratiarum Quatuor sint species, hisque nominibus donari soleant. 1. Vocatur *Privilegium Graduatorum*. 2. *Indultum Curie Parisiensis*. 3. *Mandatum jucundum ad Regnum adventus*. 4. *Mandatum præstiti ab Episcopo recens promoti Fidelitatis Sacramenti*. II. Quod *Prima* concessa sit Universitatibus à Concilio Basileensi, distribuenda ab ipsis, Membris suis, acceptata à CAROLO VII. & ab Ecclesiâ Gallicanâ ad hoc congregatâ, & confirmata à FRANCISCO I. & LEONE X. per Concordata inter illos inita. *Secunda* dictæ Curie concessa à Pontificibus EUGENIO III. PAULO III. & CLEMENTE IX. à Rege præcipuis illius Membris distribuenda. Utraque autem Gratia in hoc convenit, quod Corpori concessa sit in perpetuum, illiusque à Membris participatio seorsum fit à distribuente Corpore vel Rege: è contrâ quodlibet Mandatum Apostolicum emanabat sigillatim à Papâ vel Legato; idque duobus modis, nimirum vel motu proprio Concedentis, vel precibus Impetrantis, neutra autem motu proprio fiat, sed precibus datur concediturve.

Tertia & Quarta à Rege conceduntur motu proprio, nullâ factâ mentione Precum, sed solius Meriti illius, cui conceditur. Hinc Rescripta, quibus utraq; dantur, sunt Rescripta Gratiæ, ex solâ Regis benevolentia procedentis; duæ priores è contrâ sunt Litteræ, partim Justitiæ, partim Gratiæ, cum debeantur Graduatibus vel Magistratibus, quibus conceduntur: in quo ista conveniunt cum Mandatis Apostolicis, quæ concedebantur Clericis Pauperibus, vel Ordinatis sine Titulo Clericali, seu Beneficio, seu Patrimonio; Cæteræ verò conveniunt cum Mandatis Apostolicis, quæ ex merâ liberalitate Pontificum concedebantur: singulæ autem, ut & singula Mandata Apostolica, revocari possunt ob subsequentem Impetrantium indignitatem, vel antecedentem posterius notam. Singulæ à Mandatis Apostolicis in formâ differunt, sed potissimum quod nullas habeant Clausulas in illis usitatas, nempe: *Anteferrî; si pro alio non scripserimus; Quod duxeris acceptandum; Decreti irritantis*. Vid. RusŒUM loco citato à n. 9. ad 14. Differunt etiam in eo, quod per Mandata Apostolica creabantur interdum Canonici cum expectatione Præbendæ, quod à nullâ illarum Gratiarum efficitur.

Hæc sufficiant quoad *Primum Divisionis Membrum* seu Gratiæ prædictas in se consideratas, Personam Concedentis & concedendi Formam, hincque nascentes inter illas & Mandata Apostolica Concordiam & Discrepantiam.

Nunc de *Secundo*, in quo de Beneficiis, quæ subjiciuntur Gratiis Expectativis Gallicis, quæ ab illis eximuntur: Utraque autem in genere spectata eadem sunt, ac illa, quæ Mandatis Apostolicis suberant, vel non: Quod patet Collatione factâ istorum, quæ RusŒus recenset in 2. Parte cit. Tract. cum illis, quæ enumerantur in 2. Parte Institutionum Ecclesiasticæ & Benefic. Tit. XXIV. ubi de Beneficiis Graduatorum Privilegio subjectis, & Tit. XLVIII. ubi de illis, quæ subsunt Indulto Curie Parisiensis. In utroque autem Titulo observare est, Beneficia quæcumque his Gratiis obnoxia esse, præter Electiva, Reservata, vel Affectata Summo Pontifici, Resignata, vel Permutata, à Patrono Laico Pendentia, Regi Reservata, ut quæ vacant in Regalia: atqui idem videre fas est in 2. Parte Tractatus citati, ibi enim non alia eximuntur à Mandatis Apostolicis, quam, quæ duximus, exempla ab his Expectativis, quod si prædictam Comparationem restringimus ad duas istas Expectativas, ad id astringimur; quia aliæ duo non

comprehendunt, nisi Canonatus. TIT. LVIII. *Institutionum citatarum*, Parte etiam citata in quo conveniunt cum quibusdam Mandatis Apostolicis, quæ ad solos Canonatus nominabant, siquidem, cum Mandata illa à solâ voluntate Pontificis dependerent, multiplicis generis erant: alia nempe Amplissima, extendebanturque, ad quævis Beneficia Collativa, ideòque Generalia vocabantur; alia multò minis ampla, quæ Particularia dicebantur, istaque non unius speciei erant, nimirum vel ad simplicia omnia Beneficia mittebantur, vel ad nonnullas istorum species refringebantur: ad Mandata hujus postremi generis accedunt Mandata Regia tum Jucundi Adventus, tum Sacramenti Fidelitatis: prædictam autem Mandatorum divisionem RUSSEUS memorat loco citato, ubi observat Beneficia, quæ in Regalia vacabant, comprehensa nunquam fuisse in Mandato Apostolico quantumvis Generali.

Hinc patet, maximam affinitatem esse inter Gratias Expectativas Gallicanas, & Indulta Apostolica, quoad Beneficia, quæ utriusque subjiciuntur aut ab illis eximuntur.

Tertia Pars Comparationis tria complectitur, nempe 1. Quo tempore istæ Gratia insinuandæ. 2. Cui insinuandæ. 3. Quid faciendum, si is, cui diriguntur, illas adimplere noluerit.

Quoad Primum, conveniunt cum Mandatis Apostolicis in eo, quòd nullum sit à Jure præfixum tempus ad illas insinuandas, vel notificandas, idque Mandatarii voluntati relictum, quia de ipsius comodo unice agitur.

Quoad Secundum, concordant in eo, quòd Collatori tam Gratia ista, quam Mandata Apostolica dirigi soleant, sed cum Vicarius illius vices gerat, insinuatio fieri possit Vicario sicut & Collatori, quod intelligendum de Vicario quoad Jurisdictionem Voluntariam, ad quam pertinet Beneficiorum Collatio, non autem de Vicario in Jurisdictione Contentiosa, qui Officialis nuncupari consuevit apud Gallos, quia hæc Collatio ad Jurisdictionem Contentiosam non spectat. Differunt verò in eo, quòd Gratia prædicta numquam dirigantur illarum Executori specialiter Deputato: Mandata verò Apostolica ipsi Executori quandoque dirigebantur, ut notat RUSSEUS in primâ Parte. n. 10. probatque per C. Executor. De Concess. Præb. in VI. Id autem fiebat, ut Impetrans impetratis citius potiretur, remotâ sic quavis Collatoris dilatione.

Quoad Tertium, Gratia prædicta cum Mandatis Apostolicis conveniunt in eo, quòd utrinque provisum sit negligentia, malitiae Collatoris, nominatis ad hoc Executoribus, qui concedant quod à Collatore denegatur; cum hoc tamen discrimine, quòd in Expectativis apud Gallos usitatis deputantur Executores Generales in favorem tam Graduatorum, quam Indultariorum: in Mandatis verò Apostolicis delegabantur Executores Speciales cuique Mandatario, idque Litteris peculiaribus, quæ ideò Executoria dicebantur; undè alia differentia inter prædictas Gratias & præfata Mandata, scilicet quòd in istis triplex genus Litterarum mittebatur, quarum 1. Monitoria erant. 2. Præceptoris. 3. Executoris, Quod in illis numquam observatum. De solis Graduatæ & Indultariis diximus Executores habere suarum Expectatarum, quia de Brevetariis, ut aiunt, incertum, an habeant.

Quod RUSSEUS dicit non uno loco, Mandata Apostolica apud Gallos executioni mandari non posse intrâ Mensem Insinuationis factæ, non servatur in Gratia Expectativa, de quibus hic Sermo; idque rectissime, cum allatæ ab illo rationes differenda post Mensem executionis, tanti momenti esse non videantur, quibus attendendum sit immorandumque.

RUSSEUS in fine 3. Partis. Sex Casus refert, in quibus Collatio facta in præjudicium Mandatarii, irrita erat ipso Jure, qui locum non habent saltem quoad modum in Gratia Expectativa apud Gallos

usitatis. 1. Si Mandatum dirigeretur Collatori dato Executori. 2. Si solo Executori dirigeretur. 3. Cum inerat Mandato Decretum irritans. 4. Quando Executor interdixerat Ordinario, ne primum vacaturum alii conferret, quam Mandatario. 5. Quando Mandatarius creabatur Canonicus cum expectatione primæ Præbendæ, tunc si Præbenda alii concederetur, quam Mandatario, concessio nulla erat. 6. Quando acceptationi tempus præfixum erat à Papâ, tunc alteri facta intrâ hoc tempus, Collatio nulla erat. Hi autem Casus non respiciunt prædictas Gratias Expectativas in eo, quòd provenit ex parte Specialis Executoris dati cum Mandato, cum hujusmodi nullus sit in istis Gratia; ex parte verò Decreti irritantis, differunt ista Gratia à Mandatis Apostolicis, quòd Mandata irritabant Collationes factas in contrarium ratione Clausulæ in illis insertæ, nullitas autem Collationum adversantium prædictis Gratia provenit ex Lege illas concedente & irritante quiddid sit contra ipsam; talia sunt, ergâ Graduatæ, Concordata & quoad Indultarios, Declarationes in illorum favorem factæ, cum ipsâ Jurisprudentiâ Arrestorum Magni Consilii. Quoad Mandatum Sacramenti Fidelitatis nullâ adhuc Lex irritat Collationes sibi contrarias; Secus de Mandato Jucundi Adventus, extant plures Declarationes, quæ irritas declararunt Collationes contrarias, quæ demùm prævaluerunt aliis, quæ Decretum irritans revocaverant.

Hæc fati de Similitudine & Dissimilitudine inter Mandata Apostolica & Gratias Expectativas apud Gallos receptas quoad illos, quibus diriguntur, tempus Insinuationis ac utrorumque effectus: Jam de Quartâ suscepta Comparationis Parte inter istas & illa circa durationem modumque expirandi: Hoc autem ut dilucidè fiat, notandum, quòd Mandata Apostolica expirabant variis modis. 1. & frequentius morte Concedentis, re adhuc integrâ. 2. negligentia Impetrantis infra tempus præfixum non Notificantis, vel non Petentis sibi debitum Beneficium. 3. negligentia Executoris, cui commissâ fuerat potestas conferendi primum vacaturum eâ lege, ut intrâ tempus certum conferret. 4. cessante causâ in Mandato expressâ; nempe v. gr. paupertate Impetrantis, qui antè obtentionem Beneficii pauper esse desierat. 5. adeptione Beneficii incompatibilis cum sibi debito vi Mandati. Hactenus observata RUSSEUS probat in 4. Parte cit. Tractat.

At verò certum est, Gratiam Graduatorum non posse expirare morte Concedentis re integrâ, cum Academia illam Concedentes vel Distribuentes morti obnoxia non sint; secus dicendum videtur de aliis, quæ à Rege conceduntur, vel distribuuntur: hoc enim moriente, Gratia nondum significata Collatori, expirare posset quoad Litteras obtentas & antè mortem non significatas, Successor tamen illas renovare posset, in quantum opus esset, quia succedit Juri-bus Antecessori debitis, seu fructibus illorum, qui antè Decessum obvenerant, ideòque, jam erant in Bonis Defuncti, quibus succedit Hæres, sicut & Coronæ; sed de hoc fusiùs suo loco, dum de illis Gratia sigillatim fermo fiet. Interim notandum circa Litteras Indulti Magistrati Parisiensi concessas, sibi vel alii, cui jus cessit, profuturas, quòd, cum illa debeantur ratione Officii, cujus post obitum Regis in possessione permanet, illarum renovatio, si hac morte perierint, jure facienda existimatur.

Alii modi, quibus Mandata Apostolica expirabant, non conveniunt Gratia prædictis, præter negligentiam Impetrantis, qui isdem renunciat: nihil enim sibi timendum est ex parte Executoris Specialis, cum nullum habeat; nec ex adeptione Beneficii incompatibilis, cum in Gallia plura simul acquiri possint, eâ lege, ut intrâ annum, unum ex illis eligatur; pec de Bonis profanis antè vel post Gratiam obtentam acquisitis, cum causâ paupertatis in illis exprimi non solet, tanquam motivum Concessionis, quo cessante, cessat Gratia.

TITU.